

MEHNAT BOZORIGA MOS BO'LGAN YUQORI MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI

Rahmatov Sarvar Komiljonovich
Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu annotatsiyada mehnat bozoriga mos, yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonida uchrayotgan asosiy muammolar va ularni bartaraf etish istiqbollari tahlil qilinadi. Xususan, ta'lim tizimi bilan mehnat bozori o'rtasidagi nomutanosiblik, o'quv dasturlarining zamonaviy kasbiy talablar bilan yetarli darajada uyg'unlashmaganligi, amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdagi kamchiliklar va raqamli kompetensiyalarning yetishmasligi kabi masalalarga e'tibor qaratiladi. Shuningdek, ish beruvchilar talablarining tez o'zgarib borayotgani sharoitida kadrlar tayyorlash tizimining moslashuvchanligini oshirish zarurati asoslab beriladi. Annotatsiyada dual ta'lim, hayot davomida ta'lim olish (lifelong learning), oliy ta'lim muassasalari va ishlab chiqarish korxonalari hamkorligini kuchaytirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish kabi istiqbolli yo'nalishlar yoritiladi. Tadqiqot natijalari mehnat bozorida raqobatbardosh, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega mutaxassislar tayyorlashni takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: mutaxassislarni tayyorlash, oliy ta'lim, mehnat bozori, ishtirokchilarning manfaatlari, kamchiliklarni urganish, ish beruvchilarning talab va ehtiyojlari

Kirish: Hozirgi kunda iqtisodiyotning jadal rivojlanishi, raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi hamda global raqobat kuchayishi mehnat bozoriga mos, yuqori malakali kadrlar tayyorlash masalasini dolzarb qilib qo'yimoqda. Zamonaviy ish beruvchilar nafaqat nazariy bilimga ega, balki amaliy ko'nikmalarni puxta egallagan, mustaqil fikrlay oladigan mutaxassislarga ehtiyoj sezmoqda. Biroq ushbu yo'nalishda hali ham bir qator muammolar mavjud.

Eng asosiy muammolardan biri ta'lim tizimi bitirayotgan yoshlarning yetarli darajadagi bilim va kasbiy ko'nikmalarga ega emasligidir. Ko'plab ta'lim muassasalarida o'quv dasturlari mehnat bozorining real talablariga to'liq mos kelmaydi. Natijada bitiruvchilar egallagan bilim va ko'nikmalar amaliy faoliyatda yetarli bo'lmay qolmoqda. Ayniqsa, tez o'zgarib borayotgan kasblar va yangi yo'nalishlar bo'yicha kadrlar yetishmovchiligi sezilmoqda.

Yana bir muammo amaliyotga yo'naltirilgan ta'limning sustligidir. Talabalar uchun ishlab chiqarish amaliyotlari yetarli darajada samarali tashkil etilmaydi. Bu esa ularning real ish sharoitiga moslashishini qiyinlashtiradi. Shuningdek, soft skills, muloqot madaniyati, jamoada ishlash, muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish kabi ko'nikmalarga kam e'tibor qaratilmoqda.

O'qituvchilar malakasining zamon talablariga mos ravishda doimiy yangilanmasligi ham muhim muammolardan biridir. Ba'zi pedagoglar zamonaviy texnologiyalar, raqamli vositalar va innovatsion ta'lim usullaridan yetarli darajada foydalana olmaydi. Bu esa ta'lim sifatining pasayishiga olib keladi. Shu bilan birga, yuqori malakali kadrlar tayyorlashda katta istiqbollar ham mavjud. Avvalo, ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, masofaviy va aralash ta'lim shakllarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim muassasalari va ish beruvchilar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash orqali o'quv dasturlarini real ehtiyojlarga moslashtirish mumkin.

Avvalo, ta'lim dasturlarini mehnat bozori talablariga moslashtirish muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ish beruvchilar nafaqat nazariy bilimga, balki amaliy ko'nikmalar, tanqidiy fikrlash, muammo yechish va jamoada ishlash qobiliyatiga ega mutaxassislarni talab qilmoqda. Shu bois o'quv dasturlarida amaliy mashg'ulotlar, loyiha asosida o'qitish va dual ta'lim tizimini keng joriy etish istiqbolli yo'nalish hisoblanadi.

Bundan tashqari, dual ta'lim tizimini rivojlantirish, ya'ni o'qish va ishlashni uyg'unlashtirgan holda kadrlar tayyorlash samarali natijalar beradi. O'qituvchilarning malakasini oshirish, xorijiy tajribalarni o'rganish va kasbiy yo'naltirish tizimini kuchaytirish ham muhim istiqbolli yo'nalishlar hisoblanadi.

Asosiy muammolardan biri — ta'lim dasturlarining mehnat bozori ehtiyojlaridan ortda qolishi, nazariy bilimlarning ustunligi va amaliy tayyorgarlikning yetarli emasligidir. Shuningdek, ish beruvchilar bilan ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlikning sustligi, pedagog kadrlarning malaka oshirishga ehtiyoji va kasbiy yo'naltirish tizimining samaradorligi pastligi ham muhim to'siqlar hisoblanadi.

Mazkur muammolarni bartaraf etishda ta'lim mazmunini yangilash, kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish, dual ta'lim tizimini rivojlantirish hamda raqamli va yumshoq ko'nikmalarni (soft skills) shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ish beruvchilar ishtirokida o'quv dasturlarini ishlab chiqish, talabalar uchun amaliyot va stajirovkalar tizimini kengaytirish

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev raisligida o'tkazilgan yig'ilishlarda ta'lim tizimi bitiruvchilari egallagan bilim va ko'nikmalarning real mehnat bozorining talablariga to'liq mos emasligi qayd etilgan. Masalan, sanoat va texnologik sohalarda yetarli robototexnika, dasturlash muhandislari yetishmaydi va ularni xorijdan jalb etishga to'g'ri kelmoqda. Bu holat oliy ta'lim tizimining hozirgi ehtiyojlarga moslashmaganligini ko'rsatadi.

Prezidentimiz Mirziyoyev 2025 yil 4 avgustda "Mehnat munosabatlari va kasbga tayyorlash tizimini takomillashtirish hamda ish beruvchilarni rag'batlantirishga oid qo'shimcha choralar to'g'risida" farmonni imzoladi. Unga ko'ra, bandlik organlari tomonidan nomzod yuborish bilan bog'liq ma'muriy talablar va bo'sh ish o'rinlari bo'yicha majburiy hisobot kabi talablar bekor qilinadi. Bu mehnat bozoridagi

moslashuvchanlikni oshiradi va ish beruvchilarni malakali kadrlar bilan ta'minlash mexanizmini soddalashtiradi.

Xulosa va Takliflar

Xulosa qilib aytganda, mehnat bozoriga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash bugungi ta'lim tizimining eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida ta'lim mazmuni bilan ish beruvchilar talablari o'rtasidagi tafovut, amaliy ko'nikmalarning yetarli darajada shakllanmaganligi, zamonaviy texnologiyalar va raqamli kompetensiyalarning sust rivojlanishi kabi muammolar mavjudligi aniqlandi. Ushbu muammolar kadrlarning mehnat bozorida raqobatbardoshligini pasaytirib, yosh mutaxassislarning ishga joylashish jarayonini murakkablashtirmoqda.

Mazkur muammolarni bartaraf etish maqsadida quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

birinchidan, o'quv dasturlarini mehnat bozori ehtiyojlari asosida muntazam yangilab borish va ish beruvchilarni ta'lim jarayoniga faol jalb etish; ikkinchidan, dual ta'lim tizimini keng joriy etish orqali talabalarning amaliy bilim va ko'nikmalarini mustahkamlash; uchinchidan, raqamli texnologiyalar, innovatsion pedagogik usullar va zamonaviy kasbiy kompetensiyalarni ta'lim jarayoniga chuqur integratsiya qilish; to'rtinchidan, pedagog kadrlarning malakasini oshirish va ularning mehnat bozori tendensiyalaridan xabardorligini ta'minlash; hayot davomida ta'lim olish tizimini rivojlantirish orqali mutaxassislarning doimiy kasbiy o'sishiga sharoit yaratish.

Ushbu takliflarning amaliyotga joriy etilishi mehnat bozorida talab yuqori bo'lgan, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalangan adabiyotlar

1. Prezidentimiz Mirziyoyev 2025 yil 4 avgustda "Mehnat munosabatlari va kasbga tayyorlash tizimini takomillashtirish hamda ish beruvchilarni rag'batlantirishga oid qo'shimcha choralar to'g'risida" farmonni

2. Nigmanov Azizbek Ulugbekovich. (2025). Xitoyda ta'limni raqamlashtirish va uning xalqaro ahamiyati. «Raqamli transformatsiya davrida pedagogik ta'limni rivojlantirish istiqbollari» (ASR), Tashkent, Uzbekistan. Academic Scientific Research Group.

3. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To'raqulov A.B **Kasb ta'limi pedagogikasi.** – Toshkent: Fan va texnologiya,